

Савастєєва О.М.

к.е.н.,

*доцент кафедри економіки та
моделювання ринкових відносин*

*Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова*

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

З метою забезпечення сталого процесу соціально-економічного розвитку держави використовується бюджетний механізм, який представляє собою комплекс заходів та інструментів їх реалізації щодо визначення джерел надходження та напрямів ефективного використання бюджетних коштів.

Бюджетне прогнозування та планування, бюджетне регулювання, бюджетний контроль є методами як механізму формування бюджетних коштів, так і механізму використання бюджетних коштів, тобто загальними для обох підсистем бюджетного механізму [1].

В свою чергу, комплекс заходів бюджетного планування здійснюється за допомогою застосування визначених методів, серед яких найбільш розповсюдженими є такі: нормативний метод, балансовий метод, метод прямого розрахунку, метод економічного аналізу, метод екстраполяції та програмно-цільовий метод (ПЦМ).

Програмно-цільовий метод планування бюджетних видатків в сучасних умовах стає одним з найбільш дієвих інструментів механізму державного регулювання. Саме тому удосконалення застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі здатне створити надійне підґрунтя для обґрунтованого планування бюджету на основі врахування пріоритетів соціально-економічного розвитку.

За словами А. І. Мярковського та І. Я. Чугунова, формування бюджету за ПЦМ дає змогу визначити бюджетні показники на основі планування відповідних суспільно значущих досягнень на рівні держави, адміністративно-територіальних одиниць, відповідних галузей економіки та соціальної сфери, забезпечити розробку взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення у встановлені терміни. Цей метод планування видатків є інструментом середньострокового бюджетного планування, за допомогою якого забезпечується формування структури видатків на перспективу за пріоритетами, що відповідають стратегічним цілям держави з метою реалізації завдань соціального та економічного розвитку країни [2].

Запровадження програмно-цільового методу управління видатками бюджету не тільки кардинально змінило ідеологію бюджетного механізму, а й призвело до трансформації існуючого бюджетного механізму [3]. Зазначене є найбільш справедливим щодо застосування ПМЦ в бюджетному процесі на місцевому рівні.

Завдяки досягненню високого ступеню ефективності розподілу бюджетних коштів, програмно-цільовий метод бюджетного планування посідає головне місце серед всієї сукупності методів бюджетного менеджменту. Проте існує низка проблем, пов'язаних із застосуванням даного методу. Так, на даний час існує багато державних програм, якими, внаслідок недостатності бюджетного фінансування, нівелюється належний рівень результативності планування і виконання бюджетів на основі застосування ПМЦ. Саме тому актуальним є модернізація методологічних аспектів постійного моніторингу виконання державних програм, що включатиме здійснення кількісного та якісного аналізу результативності реалізації програми. Водночас, за необхідне вважаємо удосконалення процесу обрання критеріїв оцінки бюджетних програм. Зазначені заходи сприятимуть прийняттю виважених рішень, за допомогою яких відбуватиметься раціональний розподіл бюджетного фінансування, а бюджетні програми, щодо яких буде встановлений недостатній рівень ефективності, будуть ліквідовані.

З метою досягнення найбільшого рівня ефективності ПЦМ в бюджетному процесі, вважаємо за доцільне його організацію як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях за алгоритмом, що включає послідовність наступних кроків, побудованих за процедурним принципом (рисунок 1).

Відповідно до запропонованого алгоритму, перший крок полягає у виявленні факторів позитивного та негативного впливу на стан розвитку економіки, що, в свою чергу, служить підґрунтям для встановлення пріоритетних векторів розвитку економіки держави та її соціальної сфери на рівні регіонів.

Другий крок алгоритму полягає у визначенні основних напрямів бюджетної політики на місцевому рівні, що узгоджуються відповідно до встановлених стратегічних цілей, тобто відбувається обрання інструментів реалізації державної стратегії розвитку регіонів.

Третій крок містить аналіз виконання місцевих бюджетів за минулий бюджетний період, оцінку ефективності та результативності бюджетних програм за попередньо обраними критеріями, в тому числі досягнення певного соціально-економічного ефекту.

Четвертий крок полягає в опрацюванні наданих бюджетних запитів щодо їх економічної доцільності або соціальної необхідності. Результатом цього кроку є формування програм, які в найбільшій мірі відповідають векторам бюджетної політики за забезпечують реалізацію стратегічних завдань.

Підсумовуючи викладене та результати попередніх досліджень [4; 5] необхідно зазначити наступне.

В процес бюджетного планування на місцевому рівні повинні бути інтегровані стратегічні завдання соціально-економічного розвитку регіонів на довгострокову перспективу. Зазначене буде сприяти встановленню прямого зв'язку між бюджетними асигнуваннями та пріоритетами розвитку економіки та соціальної сфери на місцях, в такий спосіб значно посилюючи дієвість бюджетного менеджменту на місцевому рівні.

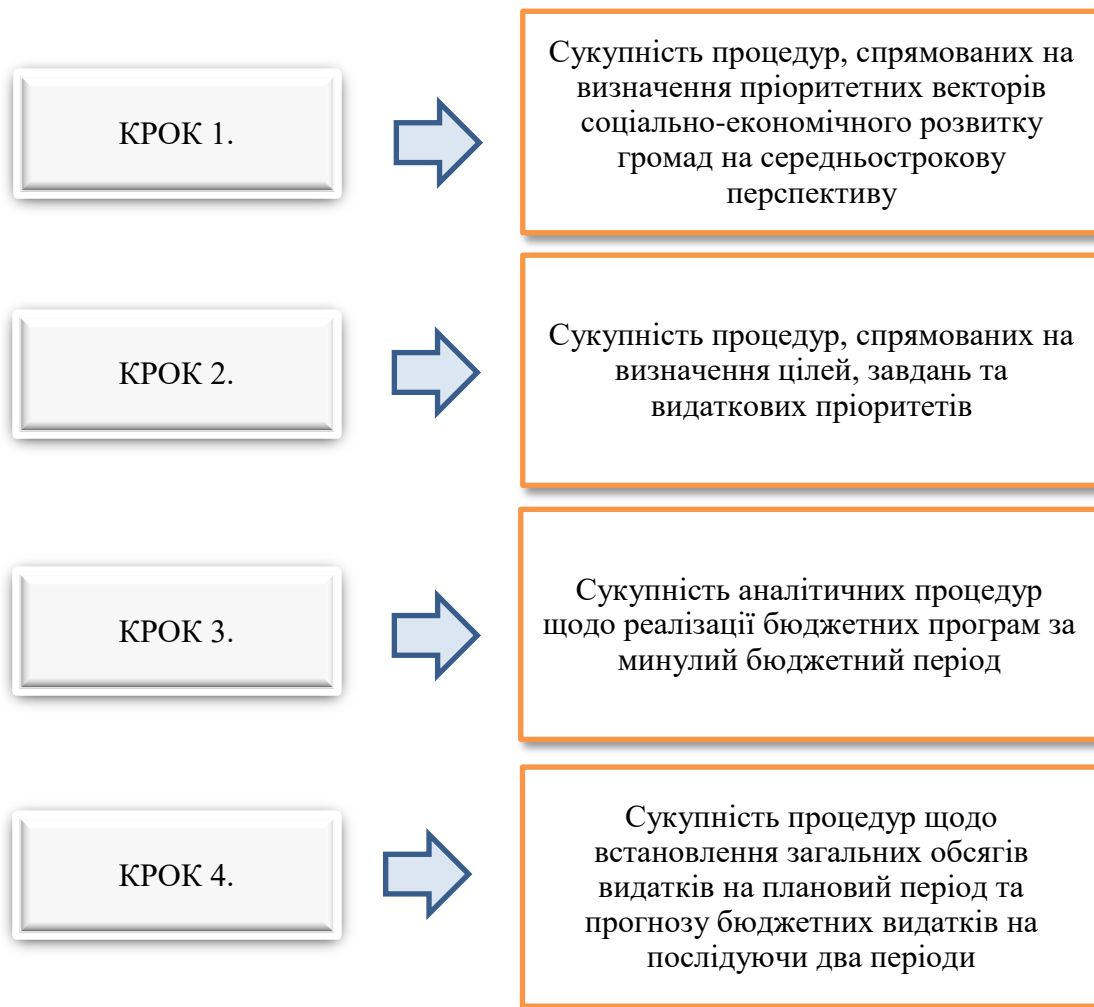

Рис. 1. Алгоритм застосування ПМЦ в бюджетному процесі на місцевому рівні

Джерело: побудовано автором

Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі на місцевому рівні необхідно удосконалювати в контексті створення надійних інструментів якісної та кількісної оцінки ефективності та моніторингу реалізації бюджетних програм. Надзвичайно важливим є запровадження чітких методологічних підходів до визначення рівня ефективності бюджетної програми на основі обґрунтованої системи критеріїв оцінювання. В свою чергу, зазначене дозволить узгодити порядок прийняття рішень щодо необхідності закладання бюджетної програми у бюджеті на наступний бюджетний період із виходячи з соціально-економічної результативності її виконання.

Література:

1. Лободіна З. М. Архітектура бюджетного механізму соціально-економічного розвитку держави / З. М. Лободіна // Світ фінансів. – 2018. – № 1(54). – С. 45-57.

2. Мярковський А. І., Чугунов І. Я. Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2010. № 5. С. 5-15.

3. Лисяк Л. В. Бюджетний механізм в умовах інноваційного розвитку системи бюджетного менеджменту / Л. В. Лисяк, В. О. Куліченко // Економічний простір. – 2016. – № 106. – С. 156-167.

4. Мельник В. М., Савастєєва О. М. Ефективність бюджетного процесу: поняття та підходи до аналізу // В. М. Мельник, О.М. Савастєєва /Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2017. – № 3. – С. 75-81.

5. Савастєєва О. М., Кисельова Д. Д. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів / О. М.Савастєєва, Д. Д. Кисельова // Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (20-21 листопада 2017 р.). – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – 2017. – С. 273-275.